

Gospodarske stvari.

O vinstvu,

ali kako se vino v kleti oskrbuje.

(Spisal Franjo Jančar.)

Pazljivost o vrenji mošta?

Že nekteri je čutil prijetno, toda nezdravo dišavo, ko je mimo kleti mahal, v kateri je mošt hranjen bil. V tako klet jo naravnost udariti, bi bilo sila nevarno, posebno ako je mnogo novega mošta v njej, pri tem so pa še okna zaprta. Pred vsem treba okna odpreti, skozi ktera se iz kleti kužni in umorivni zrak odpravi, potem se duri odprejo in odprte pusté nekaj časa, dokler se ni zrak v pivnici prevetрил. Še le za tem se zamore človek polagoma, najbolje z lučjo v roki, dalje v pivnico pomikati. Ako luč ugasne, ne stopi ne za stopinjo dalje, marveč počakaj, da se klet bolj prevetri. Brez take skrbi in varnosti je že marsikdo smrt našel v pivnici, ker ga je silni duh ob času moštnega vrenja nagloma umoril.

Kako se mošt prej zgodnja?

Nekteri hočejo mošt koj zgodnjati, in ga silijo prej vreti. Drugi sopen želijo dalje sladko vino imeti, ktero toraj nebi nagloma povrelo; oboje ni velike vrednosti. Kteri želijo dalje sladko vino imeti, zapirajo o toplih dnevih okna, ponoči jih pa odpirajo, ali pa mrzle gunje (kóce) polagajo in ogrinjavajo sode, češ da to pripomore k daljši vinski sladkoti, ker mošt ne more tako hitro in burno vreti in se zgodnjati. Kteri pa hočejo brž godno vino imeti ter želijo, naj bi mošt prej ko prej povrel, spuščajo toploto skozi okna in duri v pivnico, ali pa sode s toplimi ruhami in koci ogrinjajo in grejejo, nekteri imajo že celó železne peči, ki se močno kurijo, da je klet toplejša od zakurjene hiše. S tem se res pospeši hitreje in burnejše vrenje, pa tudi, kdor vsega tega ne stori, na zgubi ne bo, kajti mošt se že sam zgreje, kakor nam je znano, in svojo pot gre, ki mu je od Stvarnika odkazana; vino pa bo, kakoršna je letina.

Kako se mlado vino čisti?

Ko je mošt povrel, se zamore precej sčistiti tudi še jako mlado vino, in sicer najboljše z mehurjem od ribe vis, ki se iz Ruskega na vse kraje razpošilja in po prodajalnicah tudi pri nas dobiva. Mora ga pa precej biti, ki se razkosa in stanjšan navleče, potem v mlado ali inače kalno vino vrže in nekaj časa v njem pusti; ko se je vino sčistilo, se pretoči, in je za rabo. Tako sčiščeno mlado vino je skoro staremu podobno po barvi, le sladkota ga precej ovaja. Ribji mehur je v ceni visok. — Še drugi francoski pripomočki so za čiščenje vina; pa tudi domačih je več. Ali

v vinu puščajo svoje drobce, in še več napak je ž njimi; zato jih opustimo; tudi niso silno potrebni.

O govedarstvu.

(Poduk v ljutomerski kmetijski šoli.)

Kolikokrat se zgodi gospodarju nesreča po pastirjih! Dečko goneč goveda na pašo udriha neusmiljeno z gonjačo po živini, in debela gonjača zadene tudi brejo kravo! Tak zarobljenec tudi podi živino, da se vsa tare! Zanikrni pastirji tudi puščajo, da se družijo njih živina z živino sosedovo. Tako se začenjajo goveda bôsti in nevedni pastir pa z veseljem opazuje tak polom, mesto da bi razgual vojsko. Pri tem si ne sname le marsiktero lepo govedo roga, nego tudi krava se zaleti v vamp druge krave in zopet je gospodar ob lepo tele in često tudi ob kravo, ker je morala izvreči!

Gospodarji! ker ne morete nadzorovati otrok na paši, in ker si sama mladež skoro nikedar česar pametnega ne umisli, pošiljajte raji otroke, svoj najdražji zaklad, v narodno šolo, da postanejo kedaj umniši gospodarji in gospodinje, nego je bilo to mogoče vam, ki niste imeli tako lepe priložnosti gledé poduka, kakor baš vaša deca, ktera se v šoli tudi v gospodarskih zadevah podučevajo; zagotavljam vas, da vam bodo iz srca hvaležni, ko vas bode uže krila hladna gomila. Če že spuščate goveda na pašnike, rabite za to starejše ljudi, koji že ne mogó več hlapčevati. Pa saj ni treba tolikrat ven goniti goved, kakor je sploh navada! Le tolikokrat naj bi hodila na pašo, da bi se dostojno prehodila in navzela do brega zraka. Na ta način je živina debelejša ter krepkejša, krave bolje molzejo, ne prepeka goved solnce in ne nadlegujó jih tako muhe, pa tudi ne raztresajo gnoja, ki je duša kmetijstvu. Marsikdo bi se utegnel prenagliti z ugovorom: „Kje pa je tolika polage?“ Takemu bi jaz to-le odgovarjal: Prijatelj! sėj modro lucerno, kraljico vseh detelj, in prepričal se bodeš, da bode mnogo prav dobre polage za goveda; lucernerca daje na leto po 6 košenj. Ker že govorim o lucerni, naj omenim še to-le o njej: Modra lucerna (ki je boljša nego rumeno cvetoča) zahteva osušna tla, ki so globoka, precej apnena in niso za drevjem, kajti senca in voda jej niste ljubi. Pognojiti jej treba v pričo prav dobro s hlevskim gnojem, in globoko naj se jej zorje, ker ima še čez 15 črevljev dolge korenine, ako rase 12 let. Pred 10. letom nje je škoda preorati, če tudi je 3., 4., 5. in 6. leto najboljša. Vseje naj se pač gosta, da je v mladosti zel ne premore. Omerno mora biti njenega semena 30 fantov za oral, da je prav gosta. Nikar je sejati med žito, ki morda celó poleči utagne. Moj brat je poskusil s to deteljo pred par leti, a ne popusti je nikoli po nobenej ceni, kajti komaj neha na enem konci njive,

in že dosti velika za košnjo je na drugem. — Več o polagi pozneje.

Dopisi.

Od sv. Petra pri Mariboru, 31. sušca. (Robota slovenskih učiteljev za Pruse. — Knjižura polna laži.) Gospodu učitelju v šentpeterski Metavi, kder pa ni niti šole niti učitelja, je poslal neki M. Levy iz pruskega Frankfurta celo rajdo pisem, ga proseč, naj mu pošlje za en goldinar imena tukajšnjih posestnikov in okolice, v katerih stanujejo. Če bi g. učitelju nihče zapisnika ne dal, iz kterega bi posestnike popisal, bi bil en goldinar za tako pisarijo prav malo plačilo, kajti gosp. učitelj bi moral za ta denar po fari od hiše do hiše hoditi in barati, kako je kteremu posestniku imé in na steno gledati, koliko je pri hramu hišno število. To bi se gotovo reklo, za en goldinar Prusom za ljubo na roboto hoditi. Sicer pa vé pisatelj za nekega gosp. učitelja, ki za takošno pisarijo Nemcem v prid ni krajcarja dobil; to je še hujša robota. — Gospod v Frankfurtu menda zato naša imena zvedeti hoče, ker bi zamogel potem Slovincem lože ali knjižure pošiljati, kakor je tista, katero nekdo v letošnji „Danici“ od 14. sušca hudo graja, ktera knjižura se je v nemškem Lincu tiskala in ki je polna laži, vraž in sleparije. Ker je graška „Tagespost“ nedavno duhovnike opomnila, naj gledajo, da se kaka vraža ali prazna vera med ljudstvo ne vtepe, Vam moram Slovenci že povedati in Vas opomniti, da greste, preden kakemu Kočevarju ali komu drugemu za kako knjižuro napolnjeno z vražami in drugimi goljufijami denar daste, svojega gosp. župnika ali kaplana za svet prašat, ki Vas bodo podučili in Vam oči odprli, da kde mačaka v žaklju ne kupite!

Iz ljutomerske okolice. Letos smo v naši okolici zarad penezov jako v zadregi. Prava dobrota je nam zdaj posojilnica, ki reši človeka večkrat velikih skrbi in stroškov, ko brez velikih potov in prošenj dobi denar na posodo.

Dopis iz Ljutomera v „Slov. Narodu“ št. 73 očita našemu glavarju krivico, ki jo on dela tukajšnji šoli zastran nemščine. Mi se popolnoma strinjamo z omenjenim dopisnikom, ki pravi, da se nemščina ne zanemarija; dostavljamo pa še to, da se naši učitelji, čeravno so národní, še vse preveč z nemščino pečajo. Iz naše vesi hodijo dečki, s kterimi sem vedno v dotiki, v različne razrede tukajšnje šole. Od teh sem poizvedel, zlasti iz njih učenja in njihovih nalog sem razpoznal, da se učenci v šoli in doma z nemščino najbolj ukvarjajo in da jim ta predmet še največ truda, da ne rečem muke prizadeva, in to prav nevhvaležne muke. Učenci 5. razreda imajo zlasti skoro le nemške knjige in nemške naloge, pa tudi učenci 4. razreda pri znanem narodnem učitelju

g. L. se še vse preveč nemščine učiti morajo. G. P. v 3. razr. jim pa že tako nemščino čez vse priporočuje. Tedaj je očitanje tržanov, da se otroci premalo nemščine učé, popolnoma neopravičeno; nasproti bi morali mi kmetje iz okolice zahtevati, da se mladina do dobrega izuri v slovenščini, zlasti pa v kmetijstvu, kajti ta nauk jej more še naj več koristiti. Priporočali bi toraj učiteljem, da ne silijo v naše kmetijske otroke preveč z nemščino, vsaj še slovenski slabo znajo. Ovače bi pa tudi hrvatski jezik za naše učence skoro več koristil od nemškega. S Hrvati pridemo mi prav mnogokrat v dotiko, ter imamo proti jugu nektere kupčijske zveze. Pa tudi v varaždinske šole se pošilja od nas mnogo dece, ker je Varaždin za nas tako blizo kakor Ptuj. Po naših mislih bi tedaj nikakor ne bilo napačno in tudi ne nepostavno, ako bi se v viših razredih naše šole oziralo nekoliko na hrvatski, a ne samo na nemški jezik. V. Š.

Od sv. Lenarta, 30. marc. (Z dolgim nosom odpravljeni.) Poročal sem nedavno v „Gosp.“, kako da se je okr. zastop drznil, v prid hirajoči hranilnici razpisati davek vsemu okraju, in je celjsko sodnijo pri — dež. odboru! tožil. Kakor čujem, dobil je okr. zastop za dvojno svojo junaštvo od strani višje oblasti po nosu, in da so jegovi sklepi prekrizani. To je zdravo za ljudi, ki previsoko letajo; dobro bi še bilo, ko bi se našla oblast, ktera bi okr. zastop spomnila njegovih pravih dolžnosti, kterih se noče prav lotiti, in pa, kako da je z denarji, ki se v okr. blagajnico plačujejo.

Dokazi: novo osnovana okr. cesta od sv. Lenarta v Cmurek se še na mnogo mestih niti delati ni začela, ko je vendar letošnja zima za delo tako ugodna bila; na drugih mestih je pa stara cesta tako zanemarjena, da še s praznimi vozovi po mnogih krajih ni mogoče se voziti ter so dotične srenje primorane bile, proti okr. zastopu pri višji oblasti se pritožiti.

Iz Lemberga. (Srenjske zadeve.) Kdor srenjske zadeve nepristrano sodi, mora reči, da je v premnogih krajih res tako, kakor piše „Gosp.“ v sestavkih „o preuredbah srenjskih zadev“. Da so umetno zložene srenje v večo skupino res nekaki divji zakon, potrjuje prav jasno naša s Sladkogorsko združena srenja. Naš trg je bil poprej srenja za-se, ter je imel 8000—9000 gold. srenjskega premoženja. Šhajal je prav lahko sam. Gospodom se je pa poljubilo, prikleniti trško srenjo Sladkogorskeje, in odtihdob je vseskozi ravs in kavs zastran porabe in gospodarstva posebnega trškega premoženja.

Srenjski župan kmet še svojega imena podpisati ne zna, srenjski pisar je edini gospod vsej srenji. Srenjska pisarnica z blagajnico je v kmečki hiši, v tem ko imamo tržani od nekda svoj „rotovž“, kjer je bolj dostojna in varna uradnica. Gledé na vse to se hoče trg zopet ločiti tuje